

VREMIE DIJALOGA

UČESNICI MEĐURELIGIJSKOG
DIJALOGA U STRAZBURU

Tekst: Mirjana Prljević

Zgrada Saveta Evrope u Strazburu, 20. juna ove godine, bila je mesto gde su se sastali pojedinci svesni koliko je međureligijski dijalog pripadnika crkava i civilnog sektora bitan za dalji razvoj i održanje mira. Okrugli sto pod nazivom "Doprinos crkava i verskih zajednica u izgradnji trajnog mira na jugoistoku Evrope", u organizaciji Asocijacije nevladinih organizacija jugoistočne Evrope – CIVIS, i uz punu podršku dvaju uticajnih partnera, švajcarske Fondacije za mir i rešavanje kriza i srpskog ogranka nemačke fondacije Konrad Adenauer, bio je istorijski događaj. I to u gradu Strazburu, raskršću Evrope (Strass-Burg = grad u kome se ukrštaju putevi, narodi, religije).

IZ ARHIVE

Savet Evrope (SE), koji je ne samo najstarija evropska institucija, već i jedina čiji je član Rusija, sa jednim od svoja četi-

ri stuba – Konferencijom Međunarodnih nevladinih organizacija (IONG) – u svojoj zgradi u Strazburu ugostio je učesnike okruglog stola, koji se prvi put do sada organizuje za region jugoistočne Evrope. Zahvaljujući Asocijaciji CIVIS, koja jedina iz regiona JIE sa sedištem u Beogradu ima participativni status u pomenutoj Konferenciji IONG, a pod patronažom generalnog sekretara SE Terija Dejvisa, domaćin skupa bio je cenjeni profesor Žan Fransoa Kolanž, predsednik Saveta Unije protestanskih crkava Alzasa i Lorena. Svi učesnici, počev od predstavnika Srpske pravoslavne crkve, Rimokatoličke crkve, Islamske zajednice u Srbiji, pa do evanđelističke i franjevačke zajednice u regionu, doprineli su da se u Savetu Evrope po prvi put čuju konkretni rezultati doprinosa pomenutih crkava za očuvanje mira u regionu. Uz činjenicu da je već sledeće nedelje na programu rada Parlamentarne skupštine Saveta Evrope bio izveštaj o sta-

nju i poštovanju prava manjina u našem regionu, nije ni čudo što su okruglom stolu prisustvovali i ambasadori – stalni predstavnici zemalja članica SE, počev od njegove ekscelencije ambasadora San Marina, gospodina Gvida Belatija Čečolija, koji je zadužen upravo za pitanja međureligijskog dijaloga pri Komitetu ministara SE, do ambasadora Grčke - Tanosa Dendulisa, Albanije – Margarite Gega, Hrvatske – Danijela Bucana, Srbije – Slađane Price, Engleske – Elenor Fuller, kao i predstavnika stalnih misija Rusije – Ilje Subotina i Igora Kapirina, kao i predstavnika Bosne i Hercegovine i Makedonije...

2008 EVROPSKA GODINA MEĐU KULTURNOG DIJALOGA

Odlukom Evropske komisije i Evropskog parlamenta, 2008. godina proglašena je godinom međukulturnog dijaloga. Sama ideja potekla je od evropskog komesara za kulturu Jana Figela, u njegovom

obraćanju Parlamentu, još 2004. godine. Njen cilj je bio unapređenje razumevanja i kulturne raznolikosti u Evropi. Važno je istaći i odluku 3. samita Saveta Evrope u Varšavi (maja 2005), kojom je istaknuto u prvi plan intenziviranje aktivnosti Saveta Evrope na razvoju međukulturnog dijaloga u okviru evropskih društava, i između Evrope i susednih regiona. Na toj osno-

predstavnicima crkava, a u drugom delu teolozi, predstavnici verskih zajednica i civilnog društva. Tako su predstavnici SE, Urlih Bunjes (u ime Terija Dejvisa) i Anelise Oesger (predsednice Konferencije IONG), prvi put imali prilike da čuju iskustva saživota iz regiona: vladiku Jovana Vraniškog, kao predstavnika SPC iz Makedonije, vladiku Joani-

Apel iz Strazbura

“Uvereni smo da je uloga verskih zajednica u aktivnom zalaganju za mir nezaobilazna, ne samo zbog prisutnosti različitih religijskih zajednica u zemljama jugoistočne Evrope, koja se, ne jednom, pokušala instrumentalizovati za dnevno-političke ciljeve, nego, iznad svega, zbog moralnih vrednosti koje leže u temeljima tih različitih religija. Te vrednosti, između ostalog, su: mir među ljudima i narodima, ljubav prema bližnjem, poštovanje individualnih sloboda do granica ugrožavanja istih takvih sloboda drugih, svedočenje tako jednostavne, a tako teško ostvarljive maksime: ‘ponašaj se prema drugima onako kako bi želeo da se oni ponašaju prema tebi’. Po našem mišljenju koraci i akcije koje bi vodile ka većoj slobodi i većoj sigurnosti građana te otpornijoj demokratiji u zemljama JIE, trebalo bi uključivati promociju ekumenizma, podsticanje međureligijskog dijaloga i saradnju civilnog sektora i verskih zajednica na zajedničkim premisama.”

vi, na Konferenciji evropskih ministara kulture (2005), usvojen je strateški dokument za razvoj međukulturnog dijaloga, tzv. “Faro deklaracija”, koja predstavlja strategiju promocije međukulturalnog dijaloga, kao sastavnog dela vrednosti SE, ljudskih prava, demokratije i vladavine prava, jačanja socijalne kohezije, mira i stabilnosti. Ovom prilikom je ocenjeno da, kroz međukulturni dijalog, baš kao i kroz međureligijski i politički dijalog, raznolikost evropskih kultura postaje izvor uzajamnog obogaćivanja. Komitet ministara SE, na sastanku održanom 2006. godine, usvojio je smernice za izradu “Bele knjige o međukulturnom dijalogu”. To je prvi dokument koji se bavi ovom specifičnom temom na međunarodnom nivou.

OD EVROPE - GRAĐANIMA

Upravo je to bila polazna osnova i razgovorima u Strazburu. U prvom delu okruglog stola čulo se šta imaju da kažu

kija iz Crne Gore, vladiku Porfirija iz Srbije, vladiku Grigorija iz BiH, monsinjora Stanislava Hočevara iz RCC, vikara Džordža Frenda iz Albanije, vikara Matu Zovkića iz nadbiskupije Bosansko-Hercegovske. Drugi deo okruglog stola bio je posvećen diskusiji i dijalogu svih učesnika, u skladu sa iznetim stavovima uglednih profesora Radovana Bigovića, Darka Tanaskovića, Ivana Grubišića, Petra Kuzmića, Marka Oršolića i Draga Pilsela. Appel de Strasbourg, odnosno “Apel iz Strazbura” koji je upućen svim građanima regiona govori ono što su svi hteli da poruče, ali na jedinstven način... “Uvereni smo da je uloga verskih zajednica u aktivnom zalaganju za mir nezaobilazna, ne samo zbog prisutnosti različitih religijskih zajednica u zemljama jugoistočne Evrope, koja se, ne jednom, pokušala instrumentalizovati za dnevno-političke ciljeve, nego, iznad svega, zbog moralnih vrednosti koje leže u temeljima tih različitih religija. Te vrednosti, između

ostalog, su: mir među ljudima i narodima, ljubav prema bližnjem, poštovanje individualnih sloboda do granica ugrožavanja istih takvih sloboda drugih, svedočenje tako jednostavne, a tako teško ostvarljive maksime: ‘ponašaj se prema drugima onako kako bi želeo da se oni ponašaju prema tebi’. Po našem mišljenju, koraci i akcije koje bi vodile ka većoj slobodi i većoj sigurnosti građana, te otpornijoj demokratiji u zemljama JIE, trebalo bi uključivati promociju ekumenizma, podsticanje međureligijskog dijaloga i saradnju civilnog sektora i verskih zajednica na zajedničkim premisama.” Prof. Zoran Pušić, predsednik CIVIS-a: “Jer, kao što je poznato, da bi zlo pobedilo, dovoljno je da dobronamerni ljudi ne učine ništa, ali da bi dobro pobedilo, potrebna je kritična masa ljudi koji će javno delovati sredstvima primerenim cilju.” Marko Oršolić, bosanski franjevac i direktor Međunarodnog multireligijskog i interkulturnog centra iz Sarajeva: “Treba biti vrlo jasan i ljudima razjasniti da je ključno da se shvati – da nam nema života bez dijaloga i razumevanja, bez poštovanja ljudskih prava, bez demokratije i bez našeg međusobnog povezivanja. Jer, mi smo sudbinski povezani, svi na slavenskom jugu. Nisam jugonostalgičar, ali ni jugofobičan, to je bio prirodni okvir našeg življenja, a sada se može napraviti drugi, budući, evropski.” Drago Pilsel, teolog iz Zagreba: “Treba pošteno priznati do koje mere se u našim redovima provukla tvrdnja da čovek može biti utoliko moralan ukoliko poistovećuje vlastiti moral s potrebama nacije. Govori se o verskom i etničkom, odnosno nacionalnom identitetu na pogrešan način. Rezultat je kolaps u komunikaciji u okviru građanskog društva i ponestanak efektivnosti nevladinih scena ili civilnog društva, što otvara vrata za fašističke ideje. I ako netko nije lično dovoljno i zdravo izgrađen, mali je korak do ulaska u zatvoreni krug nacionalne mržnje.” I upravo kako su reči svakog od učesnika činile po jednu malu stepenicu na putu sagledavanja dosadašnjeg doprinosa, ali i budućih koraka u očuvanju mira u regionu jugoistočne Evrope, tako su reči Tijara de Šardena ostale iznad svih učesnika: “Sve religije sveta se susreću na vrhu Božje piramide.”